

Valfusk i Sverige?

Allmänhetens syn på oegentligheter vid svenska val

Nora Theorin, Sofia Johansson, Jesper Strömbäck, Bengt Johansson & Henrik Oscarsson

Electoral Fraud in Sweden? Public perception of irregularities during Swedish elections

A fundamental precondition for the legitimacy of democracy is a high level of trust in the electoral process. It is therefore concerning that the number of appeals regarding electoral fraud has increased, that allegations of frauds circulate on social media, and that research indicates that a significant portion of the Swedish population does not fully trust that elections are conducted in a correct manner. At the same time, there is a lack of studies examining the nature of electoral distrust and the prevalence of conspiratorial beliefs regarding Swedish elections. Hence, the purpose of this study is to investigate (a) the extent of belief in irregularities related to vote counting and ballot placement, (b) whether the proportion of those believing in such irregularities changes during an election campaign, and (c) the factors driving belief in conspiratorial claims of electoral fraud. The results of a panel study conducted during the 2022 election campaign indicate that the majority does not believe in conspiratorial claims of electoral fraud. However, there is a minority—characterized by a high degree of conspiracy thinking—who believes irregularities are common during Swedish elections. Furthermore, the results suggest that other explanatory factors for belief in electoral fraud include the use of right-wing alternative media and sympathy towards the Sweden Democrats.

Introduktion

En grundläggande förutsättning för att demokratin ska fungera och uppfattas som legitim är att valen genomförs på ett korrekt sätt, men också att medborgarna verkligen tror att så är fallet (Lundmark et al. 2020; Norris 2019). Perceptionerna är i sammanhanget minst lika viktiga som hur verkligheten *de*

Nora Theorin, Sofia Johansson, Jesper Strömbäck och Bengt Johansson är verksamma vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet; Henrik Oscarsson är verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
E-post: nora.theorin@jmg.gu.se

facto är beskaffad. Det räcker inte med att valprocesserna genomförs korrekt om människor tror att det förekommer oegentligheter. En god illustration är situationen efter det amerikanska presidentvalet 2020. Trots att det inte finns några tecken på valfusk och att ansvariga myndigheter bedömer det som det säkraste valet i USA:s historia (Cybersecurity and Infrastructure Security Agency 2020), tror en majoritet av republikanernas anhängare på Donald Trumps upprepade lögnar om utbredd valfusk och att han egentligen vann valet (Greenberg 2022). Stödet för denna konspirationsteori bidrog också till angreppet på Kapitolium och försöket att stoppa ratificeringen av demokraternas Joe Biden som president (Berlinski et al. 2023).

För svensk del visar studier att val genomförs på ett korrekt och rättssäkert sätt. Även om det förekommer misstag, existerar det inte något systematiskt valfusk i Sverige (Valmyndigheten 2019, 2023). Samtidigt har antalet överklaganden ökat kraftigt sedan början av 2000-talet och på sociala medier och i alternativa högermedier återkommer påståenden om valfusk. Inför valet 2022 spred exempelvis ledande Sverigedemokrater – inklusive den nuvarande ordföranden i riksdagens justitieutskott Richard Jomshof – uppgifter om att valet skulle kunna avgöras genom valfusk (Funck & Lindkvist 2022). Dessa ogrundade påståenden spreds sedan vidare via sociala medier. Ur ett demokratiperspektiv kan spridande av falska påståenden om demokratins funktionssätt få allvarliga konsekvenser, eftersom rykten av den karaktären bland annat riskerar leda till en ökad misstro mot hela valprocessen och i förlängningen demokratins institutioner (Berlinski et al. 2023; Lyons & Workman 2022).

Ett tecken på att det finns misstro också mot den svenska valprocessen framgår av en studie där endast 58 procent sade sig lita helt på att valen i Sverige går rätt till (Johansson et al. 2022). Trots att siffrorna tyder på att det kan finnas en relativt utbredd misstro även i vårt land, finns det knappt någon mer omfattande forskning om vari misstron består eller hur stor andel av svenskar som faktiskt tror på falska påståenden om valfusk. Därmed vet vi också väldigt lite om vad som kan främja tron på konspiratoriska vanföreställningar om den svenska valprocessen.

Mot denna bakgrund syftar den här studien till att undersöka svenskarernas tro på konspiratoriska påståenden i samband med riksdagsvalet 2022. I förhållande till tidigare forskning bidrar den till att kartlägga (a) hur utbredd tron på oegentligheter vid rösträkningen och utplaceringen av valsedlarna verkligen är, (b) om andelen som tror på dessa konspiratoriska påståenden sjunker eller stiger under valrörelsens gång, samt (c) vilka faktorer som driver tron på konspiratoriska påståenden om valfusk. Mer specifikt fokuserar vi på faktorer som tidigare forskning visar kan ha särskild betydelse, som ideologisk självplacering, medieanvändning och konspiratorisk mentalitet (Enders et al. 2021; Johansson et al. 2022; Strömbäck et al. 2023).

Tron på konspiratoriska påståenden om valfusk: svenska förhållanden

Svenska val genomförs på ett korrekt sätt. När felaktigheter förekommit har de rättats till och i vissa fall har omval hållits. Från vänster till höger har det därför funnits en bred enighet om att svenska val går rätt till och att det inte förekommer något organiserat valfusk. Det har därför varit ovanligt att påståenden om fusk vid exempelvis rösträkningen överhuvudtaget fått någon vidare spridning i svensk offentlighet.

Samtidigt talar mycket för att situationen har förändrats under 2000-talet; inte minst det ökade antalet överklaganden vittnar om detta (Valmyndigheten 2019). En förklaring är framväxten och den ökade betydelsen av sociala och digitala medier, som gjort det mycket enklare att sprida kunskap och fakta men också falsk och missvisande information (Benkler et al. 2018; Miller et al. 2016; Strömbäck et al. 2022). Utvecklingen har försvagat de traditionella mediernas roll som grindvakter till offentligheten, vilka utifrån journalistiska principer granskar, verifierar och styr vilken information som når ut till allmänheten (Thorson & Wells 2016; Vos & Heinderyckx 2015). Inte minst visar forskning att politiskt alternativa medier, direkt eller indirekt via sociala medier, har blivit viktigare som både producenter och förstärkare av falsk och missvisande information (Benkler et al. 2018, 2020; McDowell-Naylor et al. 2021; Motta et al. 2020; Strömbäck, Boomgaarden et al. 2022; Wagnsson 2022). Detta gäller även felaktiga eller missvisande påståenden om valfusk (Nordevik 2022; Fernquist et al. 2018).

En viktig förklaring är att politiskt alternativa medier drivs av uttalat politiska agendor och strävar efter att fungera som motpoler till de traditionella nyhetskanalerna. Det gör man bland annat genom att medvetet lägga fram perspektiv och faktauppgifter som utmanar de dominerande diskurserna (Holt et al. 2019). De politiskt alternativa mediernas position kännetecknas därför av ett "uttalat oppositionsförhållande gentemot såväl det politiska som det mediala etablissemangen" (Holt 2016: 113). I Sverige har fenomenet i synnerhet förknippats med invandringskritiska medier, delvis som ett resultat av en växande högerpopulism (Holt 2016). Det är också högerorienterade grupper och högeralternativa medier som främst har kopplats till spridningen av felaktiga påståenden om valfusk (Fernquist et al. 2018). Som exempel spred flera svenska högeralternativmedier, däribland FriaTider och Samhällsnytt, en falsk nyhet om att en valobservatör från Danmark hade kritiserat den svenska valprocessen för dess utplacering av valsedlar vid riksdagsvalet 2018, vilket skulle ha missgynnat valhemligheten (Fernquist et al. 2018). Ett annat exempel är påståendet att kraschen av Valmyndighetens hemsida vid rösträkningen 2018 var en del av en större plan att manipulera valresultatet så att Sverigedemokraterna missgynnades. Händelsen diskuterades och spreds av sympatisörer till Sverigedemokraterna på sociala medier (Fernquist et al. 2018).

Eftersom påstående gällande oegentligheter vid rösträkningen och utplaceringen av valsedlar motsäger etablerade fakta om den svenska valprocessen insinuerar de, mer eller mindre explicit, att det förekommer *organiserat* valfusk i Sverige. Påståendena kan därför betecknas som konspiratoriska och besläktade med eller sprungna ur specifika konspirationsteorier. Kännetecknande för konspirationsteorier är att de förklarar händelser eller företeelser som ett resultat av att en grupp personer (konspiratörerna) ”agerar i hemlighet för egen vinning, mot allmänhetens bästa” (Uscinski et al. 2016: 58). De som pekas ut som konspiratörer är oftast eliten i bred mening (t ex journalister, politiker och forskare), men de utpekade kan också vara minoriteter som uppfattas som hotfulla (som judar) eller utländska aktörer (exempelvis Världsbanken). I regel påstås de som pekas ut ha för avsikt att orsaka någon form av skada som drabbar ”folket” (Uscinski et al. 2016; Douglas et al. 2019). Precis som andra teorier kan konspirationsteorier vara sanna men kännetecknande för många som tror på konspirationsteorier är att man framhårdar i sin tro, trots att bevis om motsatsen föreligger. Konspirationsteorier betraktas därför ofta som en form av desinformation (Miller et al. 2016) och de som tror på dem som kunskapsresistenta (Glüer & Wikforss 2022).

Eftersom tron på konspirationsteorier om valfusk på sikt riskerar att underminera förtroendet för val, institutioner och demokratiska normer (Albertson & Guiler 2020; Lyons & Workman 2022; Norris 2014), är det viktigt att undersöka hur utbredda sådana föreställningar är. Studier utförda i USA tyder också på att vanföreställningar om valfusk är ett relativt vanligt och stabilt fenomen (Enders et al. 2021; Norris et al. 2018; Edelson et al. 2017); runt 40 procent av befolkningen i USA har mellan åren 2012 och 2020 hävdad att någon typ av valfusk skulle kunna förekomma om deras kandidat inte vann (Enders et al. 2021). Det tycks dock ske temporära förskjutningar under själva valprocessens gång, där andelen som tror på valfusk tenderar att minska något när det står klart vem som vunnit (Edelson et al. 2017). Ett viktigt skäl är att tron på påståenden om valfusk efter valdagen delvis klingar av bland dem som sympatiserar med ”vinnarsidan”. Bristen på studier utförda utanför USA medför dock att vi inte vet om resultaten är giltiga i andra länder, t ex Sverige. Som ett första steg i analysen ska vi därför fördjupa oss i följande forskningsfrågor:

1. Hur stor andel av den svenska befolkningen tror att det är vanligt med oegentligheter i svenska val vid a) utplacering av valsedlar och b) och i samband med rösträkningen?
2. Ökar eller minskar andelen av den svenska befolkningen som tror att det är vanligt med oegentligheter i svenska val vid a) utplacering av valsedlar och b) rösträkningen under valrörelsen?
3. I vilka grupper är tro på att det är vanligt med oegentligheter i svenska val vid a) utplacering av valsedlar och b) rösträkningen mest utbredd?

Förklaringsfaktorer bakom tron på konspiratoriska påståenden om valfusk

Förutom att det är intressant att veta hur stor andel av svenskarna som tror på konspiratoriska påståenden om svenska val, i vilka grupper som det är mest utbrett och om uppfattningarna förändras över tid, dvs under valrörelsens gång, är en central fråga vad som kan förklara tron på sådana påståenden. Tidigare forskning om grunden för konspiratoriska påståenden mer allmänt nämner politisk ideologi, medieanvändning och konspiratorisk mentalitet som särskilt viktiga faktorer.

Politisk ideologi

Internationell forskning har visat att det finns kopplingar mellan individers ideologiska uppfattningar, särskilt ideologisk extremism (oavsett inriktning) och benägenheten att tro på konspirationsteorier (van Prooijen et al. 2015; Krouwel et al. 2017). Därtill pekar vissa studier på att personer som står längre till höger ideologiskt är mer benägna än andra att tro på konspirationsteorier (Imhoff et al. 2022; Walter & Drochon 2022; Van der Linden et al. 2021; Grzesiak-Feldman & Irzycka 2009), medan andra visar att de som står till vänster är mer konspirationsteorieriskt lagda (Krouwel et al. 2017). De motstridiga resultaten kan bero på att studierna har genomförts i olika länder vid olika tidpunkter, men också på innehållet i de konspirationsteorier som har undersökts. En rad undersökningar visar nämligen att personer som står till vänster politiskt är mer benägna att tro på sådana konspirationsteorier som pekar ut politiskt högerorienterade personer, organisationer och institutioner som ansvariga, och vice versa (Uscinski & Parent 2014). Dessutom har de studier som visar att ideologisk extremism har en positiv effekt på tro på konspirationsteorier framför allt utgått från konspirationsteorier som kan anses politiskt neutrala – det vill säga som inte pekar ut aktörer på vänster- eller högernsidan som konspiratörer. I Sverige såväl som i andra västliga demokratier har dock konspiratoriska påståenden om valfusk i huvudsak spridits av högerpopulistiska aktörer och högeralternativa medier (Fernquist et al. 2018). Det har betydelse eftersom människor ofta påverkas av de budskap om hur man bör tänka (*elite cues*) som förs fram av politiska aktörer och medier de sympatiserar med (Lyons & Workman 2022; Zaller 1992). Mot denna bakgrund förväntar vi oss ett *positivt samband mellan ideologisk självplacering till höger och att tro på konspiratoriska påståenden att det är vanligt att det sker oegentligheter i svenska val (H1)*.

Medieanvändning

En annan faktor som troligtvis har betydelse är människors medieanvändning. Medier är den viktigaste informationskällan när det gäller politik och samhälle (Shehata & Strömbäck 2014) och en rad studier visar att människors medieanvändning bland annat inverkar på vilka frågor de anser är viktiga och hur de uppfattar olika aspekter av verkligheten (Arendt & Mathes 2014; McCombs & Valenzuela 2020; Maurer 2014). Det går därför knappast att förstå människors uppfattningar om de demokratiska processerna utan att ta hänsyn till mediekonsumtionen.

I det här sammanhanget är distinktionen mellan traditionella nyhetsmedier och politiskt alternativa medier central. Eftersom de senare drivs av uttalat politiska agendor är det sannolikt att användningen av dem har ett positivt samband med tro på konspirationsteorier. Det gäller, som tidigare nämnts, framför allt högeralternativa medier. Inte bara tyder forskning på att det främst är dessa som sprider konspiratoriska påståenden om valfusk, utan studier visar också att den typ av medieanvändning som framför allt har samband med tro på konspirationsteorier är användningen av högeralternativa medier och sociala medier (Theocharis et al. 2021; Schemer et al. 2022; Hollander 2018; Jamieson and Albarracin 2020; Meirick 2013; Motta et al. 2020; Romer & Jamieson 2021; Strömbäck et al. 2023; Strömbäck 2023). Bland annat visar en studie av Theocharis et al. (2021) att användning av Facebook och Youtube var positivt relaterat till tro på konspirationsteorier om COVID-19. Därtill har användning av högeralternativa medier visat sig vara positivt relaterat till tron på konspirationsteorier om bland annat terrorattacken mot World Trade Centre och COVID-19 (Schemer et al. 2022; Hollander 2018; Jamieson & Albarracin 2020; Meirick, 2013; Motta et al. 2020; Romer & Jamieson 2021).

De få studier som har undersökt sambandet mellan medianvändning och tron på konspiratoriska påståenden om just valfusk har främst fokuserat på sociala medier. Bland annat visar en studie av Alvarez (2021) att konsumtion av politiska nyheter på Twitter var förknippat med en nedgång på över fem procent i väljarnas förtroende för rösträkningen, medan en studie av Enders et al. (2021) visar att användning av sociala medier bidrog, om än begränsat, till en ökad tro på att det skedde oegentligheter relaterat till poströstningen i det amerikanska presidentvalet. Det är samtidigt rimligt att tro att många av de konspiratoriska påståenden om valfusk som sprids via sociala medier härrör från högerpopulistiska aktörer och högeralternativa medier, eftersom dessa använder sig av sociala plattformar för att få större spridning av sitt material (Sandberg & Ihlebæk 2019). Utifrån detta förväntar vi oss att *det finns ett positivt samband mellan användning av högeralternativa medier och att tro på konspiratoriska påståenden om att det är vanligt att det sker oegentligheter i svenska val (H2).*

Gällande användningen av vänsteralternativa medier tyder tidigare forskning på att de har mindre betydelse generellt och att riktningen på dessa effekter påminner om effekterna av att använda traditionella nyhetsmedier (Shehata & Strömbäck 2022; Theorin & Strömbäck 2021). En förklaring kan vara att vänsteralternativa medier i högre grad än högeralternativa medier följer traditionella journalistiska normer och värderingar och därför är mindre alternativa och mindre politiska (Benkler et al. 2018). Just när det gäller sambandet mellan användning av vänsteralternativa medier och tron på konspiratoriska påståenden om valfusk finns det dock ingen tidigare forskning. Av det skälet formulerar vi följande forskningsfråga:

4. Vad är sambandet mellan att använda vänsteralternativa medier och att tro på konspiratoriska påståenden om att det är vanligt att det sker oegentligheten vid svenska val?

När det gäller traditionella nyhetsmedier tyder tidigare forskning på att det finns ett negativt samband mellan användning av dessa och att tro på olika konspirationsteorier (Hollander 2018; Strömbäck 2022; Strömbäck et al. 2023). En studie av Coffé (2017) visar även att konsumtion av traditionella nyhetsmedier som radio, nyhetstidningar och TV hade en positiv effekt på medborgarnas uppfattningar om valintegritet i länder med hög pressfrihet. Utifrån detta förväntar vi oss att *användning av traditionella nyhetsmedier har ett negativt samband med tro på konspiratoriska påståenden om att det sker oegentligheter vid svenska val (H3)*.

Konspiratorisk mentalitet

Ett återkommande resultat inom forskning om konspirationsteorier är att de som tror på en ofta tror på flera – och ibland till och med motstridiga – konspirationsteorier (Goertzel 1996; Wood et al. 2012). Detta har förklarats med att vissa människor har en starkare generell konspiratorisk läggning, eller mentalitet, än andra (Brotherton et al. 2013; Bruder et al. 2013; Douglas et al. 2019; Strömbäck 2022; Strömbäck et al. 2023; Sutton & Douglas, 2020; Swami et al. 2011; Uscinski 2019; Uscinski et al. 2016). Med det avses “en underliggande världsbild eller inställning, liknande politisk ideologi” som får individen att se ”händelser och omständigheter som en produkt av konspirationer” (Uscinski 2019: 50). Det är därför inte förvånande att forskning visar att det finns starka samband mellan en konspiratorisk mentalitet och tron på olika specifika konspirationsteorier (Cassese et al. 2020; Klofstad et al. 2019; Miller 2020), som t.ex. dem om valfusk (Enders et al. 2021; Edelson et al. 2017). Edelson et al. (2017) visar exempelvis att konspiratorisk mentalitet hade en stark effekt på idén om valfusk både före och efter presidentvalet i USA 2012. Resultaten får vidare stöd i en studie av Norris et al. (2020) som visar att misstanken om

valfusk i det amerikanska presidentvalet 2016 var positivt relaterat till tro på konspirationsteorier som *inte* var kopplade till själva valprocessen. Utifrån detta kan det förväntas att *det finns ett positivt samband mellan konspiratorisk mentalitet och tro på konspiratoriska påståenden om att det är vanligt att det sker oegentligheter vid svenska val (H4)*.

Metod

För att besvara frågeställningarna och testa hypoteserna ovan använder vi oss av data från kampanjpanelen 2022. Uppgifterna bygger på ett slumpmässigt urval där respondenterna rekryterades genom ett sannolikhetsurval uppdelat på kön, ålder och utbildning.¹ Urvalet är i stort representativt för den svenska befolkningen, även om äldre och högutbildade är något överrepresenterade.²

Panelundersökningen genomfördes i samarbete med SOM-institutet vid Göteborgs universitet, och bestod av tre vågor under perioden juni till och med oktober 2022. Mer specifikt genomfördes den första panelvågen före valrörelsen mellan den 16 juni och 8 augusti 2022 (mediansvarsdatum var den 17 juni), den andra under själva valrörelsen, 16 augusti–9 september (mediansvarsdatum var den 17 augusti) och den tredje direkt efter valet, mellan den 12 september och 13 oktober (mediansvarsdatum den 13 september). I analyserna nedan används svaren från de 1654 respondenter som deltog i samtliga tre panelvågor. Därigenom kan vi följa förändringar över tid på individnivå.

Mått

Beroende variabel. För att mäta tro på konspiratoriska påståenden om svenska val användes frågan: ”I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden om svenska val?” De påståenden som respondenterna fick ta ställning till var: ”Det är vanligt med oegentligheter när rösterna räknas” och ”Det är vanligt med oegentligheter när valseklarna placeras ut i vallokaler”. Vi definierar dessa som konspiratoriska eftersom ”oegentligheter” implicerar fusk; uttrycket ”det är vanligt” implicerar dessutom att det finns någon eller några grupper – i det här fallet konspiratörer – som ligger bakom valfusk. Med det sagt bör det

1 När det gäller den första panelvågen gick enkäten ut till 4100 respondenter varav 2327 valde att slutföra enkäten. Den andra enkäten skickades ut till 4014 respondenter där 2079 slutförde den. Slutligen skickades den tredje enkäten ut till 3964 respondenter varav 1975 valde att slutföra den. Sammantaget slutförde 1654 personer alla tre enkäter, vilket utgör 40,3 procent av dem som initialt bjöds in att delta.

2 År 2021 var medelåldern 42 år i Sverige. 50 procent var kvinnor och 50 procent var män. År 2020 hade 16 procent av den vuxna befolkningen avslutat grundskolan, 42 procent gymnasiet och 39 procent hade en eftergymnasial utbildning. Uppgift om utbildningsnivå saknas för 3 procent. Bland Kampanjpanelens respondenter var medelåldern 49 år. Precis som i befolkningen var 50 procent kvinnor och 50 procent män. 4 procent hade avslutat grundskolan, 33 procent gymnasiet och 63 procent hade en eftergymnasial utbildning.

också poängteras att "vanligt" inte nödvändigtvis betyder att det rör sig om ett *organiserat beteende*: teoretiskt kan det tänkas att en mängd sins emellan okoordinerade individer ligger bakom oegentligheterna, även om det kanske inte är så troligt. Svartalternativen går mellan 1 (*instämmer inte alls*) till 7 (*instämmer helt*). Baserat på dessa två påståenden konstruerades ett additivt index som fångar upp tro på konspiratoriska påståenden om valfusk vid röst-räkningen såväl som utplaceringen av valsedlar (Cronbach's Alpha: Våg 1 = 0,81, våg 2 = 0,81, våg 3 = 0,83). Skalan på indexet ändrades från 2–14 till att gå från 0–1, där ett högre värde indikerar en starkare tro på konspiratoriska påståenden om valfusk.

Oberoende variabler: För att undersöka betydelsen av partisympati ställde vi frågan: "Vilket av följande partier tycker du bäst om?" För att mäta ideologi användes frågan: "Det talas ibland om att politiska åsikter kan placeras på en vänster-högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan skala?". Svartalternativen var *klart till vänster, något till vänster, varken till vänster eller höger, något till höger* och *klart till höger*. Skälet till att vi har valt att använda oss av vänster-högerskalan är att människors politiska preferenser tenderar att vara strukturerade längs denna skala. Bland annat visar forskning att människors sociala preferenser (exempelvis inställning till flyktingmottagande) såväl som deras ekonomiska preferenser (exempelvis inställning till privatisering) är avgörande för deras ideologi, men också att dessa två dimensioner är starkt sammanlänkade och att vänster-högerskalan fångar in dem båda (Feldman 2013; Jost 2013).

För att undersöka användning av traditionella medier fokuserar vi på nyhetsmedierna i public service. Orsaken är att public service kan beskrivas som det mest framträdande och konventionella, traditionella mediet i Sverige (Shehata & Strömbäck 2022). Användning av public service undersöktes genom att fråga respondenterna hur många dagar under en typisk vecka de – oavsett plattform – tar del av de två största nyhetsprogrammen, Rapport och/eller Aktuellt i SVT. Svartalternativen var *7 gånger i veckan, 6 gånger i veckan, 5 gånger i veckan, 4 gånger i veckan, 3 gånger i veckan, 2 gånger i veckan, 1 gång i veckan* och *mer sällan*. För att mäta användning av högeralternativa och vänsteralternativa medier använder vi oss av frågan: "Under en typisk vecka, hur ofta använder du följande typer av medier (oavsett format)?" Respondenterna fick ange sin användning av 1) "Högeralternativa medier (exempelvis Samhällsnytt, Nyheter Idag, Fria Tider)" och 2) "Vänsteralternativa medier (exempelvis ETC, Flamman, Arbetaren)". Svartalternativen var återigen *7 gånger i veckan, 6 gånger i veckan, 5 gånger i veckan, 4 gånger i veckan, 3 gånger i veckan, 2 gånger i veckan, 1 gång i veckan* och *mer sällan*.

För att mäta förekomsten av konspiratorisk mentalitet ställdes respondenterna inför fyra olika påståenden som implicerar någon form av konspiration, utan att specificera exakt vari dessa består (Bruder et al. 2013; Imhoff et al.

2022; Strömbäck 2022). Påståendena som respondenterna fick ta ställning till var: ”Många viktiga saker händer i världen som allmänheten aldrig får någon information om”, ”Den officiella versionen av händelser som ges av myndigheter döljer ofta sanningen”, ”Forskare redovisar ofta bara resultat som stödjer deras förutbestämda uppfattningar”, och ”Det finns hemliga organisationer som i hög grad påverkar politiska beslut”. Svarsskalan gick från 1 (*instämmer inte alls*) till 7 (*instämmer helt*). Utifrån dessa konstruerades ett additivt index som mäter konspiratorisk mentalitet (Cronbach’s Alpha: Våg 1 = 0,80, våg 2 = 0,81, våg 3 = 0,83). Skalan kodades om så att den går från 0–1, där ett högre värde indikerar högre grad av konspiratorisk mentalitet.

Analysmetoder

För att först undersöka hur stor andel som tror på konspiratoriska påståenden om oegentligheter i det svenska valet och hur andelen förändrades under valrörelsens gång, används deskriptiv statistik. Närmare bestämt nyttjar vi data från samtliga tre panelvågor för att studera utvecklingen under valrörelsen, medan vi fokuserar på den tredje panelvågen för att undersöka tron på konspiratoriska påståenden bland olika grupper.³

För att undersöka frågorna och testa hypoteserna kring betydelsen av ideologi, användning av medier samt konspiratorisk mentalitet genomförs multipla regressionsanalyser där det eftersläpande värdet (eng. *lagged*) på den beroende variabeln inkluderas som kontrollvariabel. Analysstrategin möjliggör undersökningar av *förändringar* över tid och därmed olika faktorerers betydelse för att förklara sådana förändringar (Finkel 1995). Det bör dock noteras att inkludering av det eftersläpande värdet på en beroende variabel kan trycka undan effekter av oberoende variabler genom att kontrollera för de oberoende variabelnarnas relation till den beroende variabeln från en tidigare panelvåg (Achen 2000). Därför kompletterades analyserna, där det eftersläpande värdet på den beroende variabeln ingick, med en ytterligare analys där den eftersläpande beroende variabeln exkluderades.

Eftersom påståendet om oegentligheter vid rösträkningen kan framstå som mer konspiratoriskt än påståendet om oegentligheter vid utplacandet av röstsedlar, genomfördes även ett robusthetstest. I detta användes bara påståendet om oegentligheter när rösterna räknas som beroende variabel i samtliga regressionsanalyser; detta i stället för indexet som också inkluderar påståendet att det är vanligt med oegentligheter när röstsedlarna placeras ut.

3 Undantagen är kön, ålder, utbildning och ideologi. För att undersöka dessa faktorer användes data från den första panelvågen då frågorna inte ställdes i den sista panelvågen. Då det var relativt kort tid mellan undersökningstillfällena, och dessa faktorer är stabila, bedöms detta dock vara oproblemiskt.

Resultat

De första forskningsfrågorna handlar om hur stor andel som tror att det är vanligt med oegentligheter i svenska val vid a) utplacering av valsedlar och b) rösträkningen, och om andelen ökade eller minskade under valrörelsens gång. Resultaten redovisas i tabell 1 och 2. Som framgår tog en majoritet (54–58 procent) helt avstånd från påståendet att det förekommer oegentligheter vid rösträkningen, medan en tydlig minoritet (40–42 procent) tog helt avstånd från att det förekommer oegentligheter vid utplaceringen av valsedlarna. Med andra ord är det fler som instämmer i att det är vanligt med oegentligheter när valsedlarna placeras ut än när rösterna räknas. Exakt var gränsen ska dras för att man ska anses tro på de båda påståendena kan diskuteras, men med tanke på att frågorna gällde hur ”vanligt” det är med oegentligheter är det noterbart att cirka 7–9 respektive drygt 10 procent anser att det är vanligt med oegentligheter när rösterna räknas respektive när valsedlarna placeras ut.⁴ Värt att notera är att det inte sker några större förändringar över tid. I de fortsatta analyserna kommer vi därför fokusera på skillnaderna mellan olika grupper.

Tabell 1. Uppfattningar om oegentligheter vid rösträkning, juni–oktober 2022 (procent)

”Det är vanligt med oegentligheter när rösterna räknas”	Instämmer inte alls	Instämmer helt					Summa procent	Balansmått	
		2	3	4	5	6			
16 juni–8 augusti	58	23	6	7	3	2	2	101	-80
16 augusti–9 september	58	22	6	7	5	2	2	102	-77
12 september–13 oktober	54	26	6	7	4	2	1	100	-79

Kommentar: Procenttalen är avrundade till hela tal. Balansmättet avser andelen som angivit positiva svar minus andelen som angivit negativa svar. Mittenalternativet (4) är exkluderat från balansmättet. Antal svarande var den 16 juni–8 augusti (första panelvågen) 1644, den 16 augusti–9 september (den andra panelvågen) 1643 och den 12 september–13 oktober (den tredje panelvågen) 1646.

Tabell 2. Uppfattningar om oegentligheter vid utplacering av valsedlarna, juni–oktober 2022 (procent)

”Det är vanligt med oegentligheter när valsedlarna placeras ut i vallokalerna”	Instämmer inte alls	Instämmer helt					Summa procent	Balansmått	
		2	3	4	5	6			
16 juni–8 augusti	41	29	10	9	5	3	3	100	-69
16 augusti–9 september	40	28	10	10	7	3	3	101	-65
12 september–13 oktober	42	28	9	9	6	3	3	100	-67

Kommentar: Procenttalen är avrundade till hela tal. Balansmättet avser andelen som angivit positiva svar minus andelen som angivit negativa svar. Antal svarande var den 16 juni–8 augusti (första panelvågen) 1634, den 16 augusti–9 september (den andra panelvågen) 1629 och den 12 september–13 oktober (den tredje panelvågen) 1631.

4 Vi syftar här på andelen som angett någon av svarsalternativen 5, 6 och 7.

Trots att de flesta ansåg att oegentligheter inte är vanligt förekommande, visar resultaten att det fanns en inte obetydlig minoritet som säger sig tro på konspiratoriska påståenden om den svenska valprocessen. Denna föreställning är dock inte lika utbredd i samtliga grupper, vilket framgår av tabellerna 3 och 4. I tabellerna redovisas medelvärden för respektive grupp, där ett högre medelvärde indikerar en starkare tro på valfusk. Till att börja med visar resultaten att yngre personer är något mer benägna att tro på konspiratoriska påståenden om svenska val jämfört med äldre. Vidare tror kvinnor att det är mer vanligt förekommande med valfusk vid utplacering av valseklarna jämfört med män. Av tabellerna framgår också att respondenter med gymnasieutbildning är något mer benägna att hålla med om de konspiratoriska påståendena än respondenter med grundskoleutbildning och eftergymnasial utbildning. Det kan förefalla förvånande att de med gymnasial utbildning är mer benägna att hålla med om påståendena än de med grundskoleutbildning, då högre utbildning generellt är förknippat med lägre grad av tro på konspirationsteorier (Strömbäck et al. 2022). En förklaring kan vara att många av respondenterna som enbart hade en grundskoleutbildning var äldre personer, och som framgår av tabell 3 och tabell 4 är den äldsta åldersgruppen mindre benägen att hålla med om konspiratoriska påståendena om svenska val.

När det gäller ideologi och partisympati visar resultaten att respondenter som står klart till höger politiskt och som sympatiserar med Moderaterna, Kristdemokraterna och – framför allt – Sverigedemokraterna, är betydligt mer benägna att hålla med om påståendena jämfört med respondenter som står klart till vänster ideologiskt eller som sympatiserar med något av de övriga partierna. De som varken står till vänster eller höger är något mer benägna att hålla med om påståendena jämfört med dem som står till vänster men å andra sidan något mindre benägna att hålla med jämfört med dem som står till höger. Dessutom visar resultaten att de som använder högeralternativa medier minst en dag i veckan i högre utsträckning håller med om de konspiratoriska påståendena jämfört med de personer som tittar på Rapport och/eller Aktuellt i SVT och de som använder vänsteralternativa medier. Vidare visar tabellerna att de som aldrig eller sällan använder vänsteralternativa medier och SVT är något mer benägna att hålla med om påståendena jämfört med personer som användare dessa medier minst en gång i veckan. Tvärtom är de som aldrig eller sällan använder högeralternativa medier *mindre* benägna att hålla med om de konspiratoriska påståendena jämfört med dem som använder högeralternativa medier minste en dag i veckan.

Till sist framgår det av tabell 3 respektive 4 att de som har starkare konspiratorisk mentalitet också i högre grad håller med om de konspiratoriska påståendena jämfört med personer med mindre uttalad konspiratorisk mentalitet.

Tabell 3. Tro på konspiratoriskt påstående om valfusk vid rösträkning, september-oktober 2022 (medelvärden)

"Det är vanligt med oegentligheter när rösterna räknas"	Medelvärde	Antal svarande
Alla svarande	1,94 (0,34)	1 646
Kön		
Kvinna	1,91 (0,05)	832
Man	1,96 (0,05)	814
Ålder		
Under 30 år	2,38 (0,15)	101
30–39 år	2,10 (0,10)	200
40–49 år	2,02 (0,09)	248
50–59 år	2,05 (0,08)	307
60–69 år	1,79 (0,07)	377
70 år eller äldre	1,75 (0,06)	413
Utbildning		
Grundskola	2,10 (0,17)	68
Gymnasium	2,25 (0,07)	537
Eftergymnasial	1,77 (0,04)	1 037
Partisynpati		
Vänsterpartiet	1,52 (0,08)	170
Miljöpartiet	1,38 (0,84)	106
Socialdemokraterna	1,62 (0,05)	492
Centerpartiet	1,59 (0,11)	118
Liberalerna	1,48 (0,97)	98
Moderaterna	1,97 (0,08)	262
Kristdemokraterna	2,50 (0,16)	91
Sverigedemokraterna	3,10 (0,12)	227
Ideologi		
Klart till vänster	1,56 (0,75)	228
Varken till vänster eller höger	2,06 (0,08)	316
Klart till höger	2,59 (0,11)	245
Medieanvändning		
Rapport och/eller Aktuellt i SVT	1,85 (0,04)	1 359
Högeralternativa medier	2,94 (0,14)	160
Vänsteralternativa medier	1,84 (0,10)	158
Icke/sällan-användare av Rapport och/eller Aktuellt i SVT	2,37 (0,10)	266
Icke/sällan-användare av högeralternativa medier	1,83 (0,03)	1446
Icke/sällan-användare av vänsteralternativa medier	1,94 (0,04)	1449
Konspiratorisk mentalitet		
Låg grad	1,19 (0,04)	345
Medelgrad	2,54 (0,10)	235
Hög grad	3,88 (0,29)	56

Kommentar: Standardavvikelse inom parenteser. Den beroende variabeln mäts på en skala från 1 (instämmer inte alls) till 7 (instämmer helt). Medieanvändning: Respondenter som använder sig av public service/högeralternativa medier/vänsteralternativa medier minst en dag/vecka är inkluderade. "Icke/sällan-användare" har uppgett att de använder mediet mer sällan än en dag/vecka.

Tabell 4. Tro på konspiratoriskt påstående om valfusk vid utplacering av valsedlar, september–oktober 2022 (medelvärden)

"Det är vanligt med oegentligheter när valsedlarna placeras ut i vallokalerna"	Medelvärde	Antal svarande
Alla svarande	2,28 (0,39)	1 631
Kön		
Kvinna	2,37 (0,05)	826
Man	2,18 (0,52)	805
Ålder		
Under 30 år	2,49 (0,16)	101
30–39 år	2,46 (0,11)	200
40–49 år	2,43 (0,10)	246
50–59 år	2,40 (0,10)	305
60–69 år	2,19 (0,78)	369
70 år eller äldre	2,03 (0,07)	410
Utbildning		
Grundskola	2,41 (0,18)	68
Gymnasium	2,63 (0,08)	530
Eftergymnasial	2,09 (0,04)	1 029
Partisynpati		
Vänsterpartiet	1,81 (0,09)	167
Miljöpartiet	1,51 (0,09)	106
Socialdemokraterna	1,83 (0,05)	486
Centerpartiet	1,75 (0,10)	117
Liberalerna	1,95 (0,13)	99
Moderaterna	2,42 (0,09)	259
Kristdemokraterna	3,12 (0,19)	91
Sverigedemokraterna	3,70 (0,13)	224
Ideologi		
Klart till vänster	1,76 (0,08)	224
Varken till vänster eller höger	2,39 (0,09)	314
Klart till höger	3,38 (0,13)	240
Medieanvändning		
Rapport och/eller Aktuellt i SVT	2,20 (0,04)	1 347
Högeralternativa medier	3,79 (0,15)	157
Vänsteralternativa medier	2,13 (0,12)	157
Icke/sällan-användare av Rapport och/eller Aktuellt i SVT	2,67 (0,11)	264
Icke/sällan-användare av högeralternativa medier	2,12 (0,04)	1 434
Icke/sällan-användare av vänsteralternativa medier	2,29 (0,04)	1 436
Konspiratorisk mentalitet		
Låg grad	1,38 (0,04)	342
Medelgrad	2,97 (0,11)	234
Hög grad	4,04 (0,31)	55

Kommentar: Standardavvikelse inom parenteser. Den beroende variabeln mäts på en skala från 1 (instämmer inte alls) till 7 (instämmer helt). Medieanvändning: Respondenter som använder sig av public service/högeralternativa medier/vänsteralternativa medier minst en dag/vecka är inkluderade. "Icke/sällan-användare" har uppgett att de använder mediet mer sällan än en dag/vecka.

EFFEKTER AV OLIKA FAKTORER PÅ TRO PÅ KONSPIRATORISKA PÅSTÅENDEN OM VALFUSK

Så här långt visar resultaten att tron på konspiratoriska påståenden om svenska val är mer utbredd i vissa grupper än andra, och att det inte skedde några betydande förändringar över tid. Att det finns samband är dock inte liktydigt med att det finns orsakssamband. Frågan är därför vad som orsakar eller bidrar till att vissa människor mer än andra tror på konspiratoriska påståenden om svenska val.

För att undersöka detta har vi gjort ett antal multipla regressionsanalyser där vi kontrollerar för värdet på den beroende variabeln vid föregående undersökningstillfälle. Det innebär att analyserna visar vilken betydelse de olika faktorerna, vid kontroll för andra faktorer, har för *förändringar* av tron på konspiratoriska påståenden om den svenska valprocessen. Resultaten redovisas i tabell 5 och fokuserar på förändringar mellan våg 2 (under valrörelsen) och våg 3 (efter valrörelsen).

Till att börja med kan vi konstatera att den viktigaste förklaringsfaktorn för tron på konspiratoriska påståenden om valfusk är vilken uppfattning respondenterna hade i panelvåg 2. Det är inte särskilt förvånande med tanke på den höga grad av stabilitet som präglade respondenternas uppfattningar under hela undersökningsperioden. Vidare visar modell 1 att kvinnor – jämfört med män – samt de som sympatiserade med Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna – jämfört med Socialdemokraterna som utgör referenskategori – blev mer benägna att tro på de konspiratoriska påståendena om valfusk.

När ideologi inkluderas i modell 2 kvarstår de signifikanta effekterna av kön samt sympati med Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna, medan effekten av att sympatisera med Moderaterna blir icke-signifikant. Vidare visar modellen att respondenterna i åldern 70 år eller äldre var *mindre* benägna att tro på valfusk. Däremot finns det ingen signifikant effekt av ideologi. Det kan bero på att effekten av ideologi fångas upp av partisympatierna. När medieanvändning inkluderas i modell 3 kvarstår de signifikanta effekterna av kön och partisympati, medan effekten av ålder blir icke-signifikant. Dessutom visar resultaten att användning av högeralternativa medier är förknippat med att utveckla en starkare tro på konspiratoriska påståenden om oegentligheter vid svenska val.

Modell 4 är den fullständiga modellen som även inkluderar konspiratorisk mentalitet. Resultaten visar att en sådan mentalitet har den enskilt starkaste effekten på ökad tro på konspiratoriska påståenden om oegentligheter vid svenska val. Med det sagt kvarstår de signifikanta effekterna av användning av högeralternativa medier, sympati med Sverigedemokraterna och kön. Samtidigt blir den negativa effekten av att vara 70 år eller äldre återigen signifikant. Det ska sägas att effektstorlekarna är relativt små, med undantag för effekten av

konspiratorisk mentalitet. I det här sammanhanget är det dock viktigt att komma ihåg att undersökningsperioden var kort och att tron på konspiratoriska påståenden präglades av stabilitet, vilket gör att det ändå är anmärkningsvärt att effekter överhuvudtaget kunnat identifieras.

Tabell 5. Effekter av olika förklaringsfaktorer på tron på konspiratoriska påståenden om valfusk – panelvåg 2 till 3 (OLS)

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4
Tro på konspiratoriska påståenden om valfusk i våg 2	0,62 [‡] (0,02)	0,62 [‡] (0,02)	0,60 [‡] (0,02)	0,53 [‡] (0,02)
Kön (referensgrupp: man)				
Kvinna	0,62 [‡] (0,02)	0,62 [‡] (0,02)	0,60 [‡] (0,02)	0,53 [‡] (0,02)
Ålder (referensgrupp: under 30)				
30–39 år	0,01 (0,02)	0,01 (0,02)	-0,00 (0,02)	0,01 (0,02)
40–49 år	-0,00 (0,02)	-0,00 (0,02)	-0,01 (0,02)	-0,01 (0,02)
50–59 år	-0,01 (0,02)	-0,01 (0,02)	-0,02 (0,02)	-0,02 (0,02)
60–69 år	-0,03 (0,02)	-0,03 (0,02)	-0,02 (0,02)	-0,03 (0,18)
70 år eller äldre	0,04 (0,02)	-0,04* (0,02)	-0,02 (0,02)	-0,04* (0,019)
Utbildning (referensgrupp: grundskola)				
Gymnasium	-0,00 (0,02)	-0,00 (0,02)	0,00 (0,02)	0,01 (0,02)
Eftergymnasial	-0,03 (0,02)	-0,03 (0,02)	-0,03 (0,02)	-0,02 (0,02)
Partisympati (referensgrupp: Socialdemokraterna)				
Vänsterpartiet	-0,01 (0,01)	-0,01 (0,07)	-0,01 (0,02)	-0,01 (0,02)
Miljöpartiet	-0,03 (0,02)	-0,03 (0,02)	-0,04 (0,02)	-0,03 (0,02)
Centerpartiet	-0,00 (0,02)	-0,00 (0,02)	-0,00 (0,02)	0,00 (0,017)
Liberalerna	-0,00 (0,02)	-0,00 (0,02)	-0,00 (0,02)	-0,00 (0,02)
Moderaterna	0,03* (0,01)	0,02 (0,02)	0,02 (0,02)	0,02 (0,02)
Kristdemokraterna	0,05 [†] (0,02)	0,05* (0,02)	0,05* (0,02)	0,04 (0,02)
Sverigedemokraterna	0,07 [‡] (0,01)	0,07 [‡] (0,02)	0,05 [†] (0,02)	0,04* (0,02)
Ideologi		0,00 (0,01)	0,00 (0,01)	0,00 (0,01)
Medieanvändning				
Rapport och/eller Aktuellt i SVT			-0,00 (0,00)	-0,00 (0,00)
Högeralternativa medier			0,01 [‡] (0,00)	0,01 [‡] (0,003)
Vänsteralternativa medier			0,00 (0,00)	0,002 (0,00)
Konspiratorisk mentalitet				0,15 [‡] (0,02)
Förklarad varians	0,53	0,53	0,54	0,56
Antal svar	1 436	1 436	1 436	1 436

Kommentar: *p < .05. †p < .01. ‡p < .001. Standardfel inom parenteser. Den beroende variabeln mäts på en skala från 0–1 där ett högre värde indikerar en starkare perception om att valfusk är vanligt förekommande. För att analysera förändringar i tro inkluderades det eftersläpande värdet på den beroende variabeln som en kontrollvariabel. Användning av SVT, höger- och vänsteralternativa medier mäts båda på en skala från 1–8 där ett högre värde indikerar större användning. Konspiratoriskt tankesätt mäts på en skala från 0–1 där ett högre värde indikerar högre grad av konspiratoriskt tankesätt. Ideologi mäts på en skala från 1 till 5 (1 = klart till vänster, 5 = klart till höger). Övriga oberoende variabler är dikotoma.

För att sammanfatta resultaten ger de stöd åt två av våra hypoteser: att det finns ett positivt samband mellan användning av högeralternativa medier (H₂) samt konspiratorisk mentalitet (H₄) och benägenheten att tro på konspiratoriska påståenden om valfusk i samband med svenska val. Däremot får våra andra två hypoteser *inte* stöd. Mer specifikt gäller detta hypotesen om att det finns ett positivt samband mellan ideologisk självplacering till höger och tron på konspiratoriska påståenden om valfusk (H₁) och hypotesen om att användning av traditionella nyhetsmedier (H₃) är förknippat med *mindre* benägenhet att tro på konspiratoriska påståenden om valfusk. Den faktor som har störst betydelse är konspiratorisk mentalitet, men även med kontroll för det kvarstår effekten av användning av högeralternativa medier.

För att testa robustheten av resultaten genomfördes även samma multipla analyser som ovan men med data från våg 1 och våg 2. Resultaten finns i tabell A1. Resultatet att konspiratorisk mentalitet har den starkaste effekten kvarstår. Samtidigt blir den positiva effekten av att använda högeralternativa medier icke-signifikant, vilket försvagar stödet för hypotes 2. Däremot framkommer en negativ (om än svag) effekt av att titta på Rapport och/eller Aktuellt i tabell A1, vilket ligger i linje med hypotes 3. Dessutom visar tabell A1 att respondenterna som stod till höger tenderade att utveckla en starkare tro på valfusk, vilket stödjer hypotes 1.

Som ytterligare robusthetstest undersökte vi också om resultaten förändras om vi enbart använder påståendet att det är vanligt med oegentligheter när rösterna räknas som beroende variabel i stället för indexet, som även inkluderar påståendet att det är vanligt med oegentligheter när valsedlarna placeras ut. Det påverkade dock inte stödet för våra hypoteser.

Till sist kompletterades analyserna med en komplett regressionsmodell – motsvarande modell 4 i tabell 5 – med en analys där det eftersläpande värdet på den beroende variabeln exkluderades. Resultaten från denna analys finns i tabell A2 och visar en negativ signifikant effekt av att titta på Rapport och/eller Aktuellt och av att vara 50–69 år. Samtidigt blir den positiva effekten av att sympatisera med Kristdemokraterna signifikant.

Sammanfattningsvis stärker robusthetstesterna stödet för hypoteserna om ideologi (H₁) samt användning av traditionella medier (H₃), samtidigt som effekten av konspiratorisk mentalitet (H₄) håller i alla analyser. Hypotesen om att användning av högeralternativa medier är förknippat med att utveckla en starkare tro på valfusk (H₂) försvagas däremot något, då det inte gick att identifiera någon signifikant effekt mellan våg 1 och våg 2.

Sammanfattning och slutsatser

Utgångspunkten för den här studien var att en helt central del av demokratin är fria och rättvisa val, men också att det inte räcker med att valen genomförs

på ett korrekt sätt. Medborgarna måste också ha förtroende för att valprocessen går rätt till för att den ska uppfattas som legitim (Lundmark et al. 2020; Norris 2019). Om det finns en misstro mot valprocessen i stabila demokratier som Sverige, trots att det inte finns några belägg för systematiskt valfusk, är det självklart djupt problematiskt.

Mot den bakgrunden var det övergripande syftet med den här studien att undersöka svenskarnas tro på konspiratoriska påståenden i samband med riksdagsvalet 2022. Våra resultat visar bland annat att tilltron till det svenska valsystemet är både högt och relativt stabilt, inte minst i jämförelse med vad som gäller i USA. De allra flesta anser att det är ovanligt att det förekommer oegentligheter, mest i fråga om rösträkning men även i fråga om placering av valsedlar i vallokaler. Trots det finns det en inte obetydlig minoritet, i princip oförändrad under valrörelsen, som tror att fusk ofta förekommer. De som tillhör denna minoritet har vissa karaktärsdrag: de är yngre, har oftare bara gymnasieutbildning, använder högeralternativa medier i större utsträckning än exempelvis public service, och lutar ideologiskt åt höger med partisympatier för Kristdemokraterna, Moderaterna och framför allt Sverigedemokraterna. Dessutom har de en starkare konspiratorisk mentalitet. Med andra ord, de har en högre generell benägenhet att tro att världen styrs av konspirationer.

Resultaten tyder också på att det finns viss dynamik under valrörelsen, där både användandet av högeralternativa medier och en konspiratorisk mentalitet förstärker tron på konspiratoriska påståenden om valfusk. Detta ligger i linje med våra hypoteser. Det sistnämnda har rimligen att göra med att det sprids och publiceras en stor mängd kampanjnyheter i olika mediekanaler under valrörelsen, vilket riskerar att aktivera och mobilisera dem som redan har en tendens att tro på konspirationsteorier. Vår hypotes om ett positivt samband mellan ideologisk självplacering och tro på konspiratoriska påståenden om valfusk fick dock inte stöd. Det främsta skälet är troligen att effekten fångas upp av partisympati, där resultaten visar ett positivt samband mellan att sympatisera med Sverigedemokraterna och att tro på konspiratoriska påståenden om valfusk. Resultaten verifierar i stort sett det forskare har funnit i andra länder gällande faktorer bakom tro på konspirationsteorier (se exempelvis Theocharis et al. 2021; Hollander 2018; Walter & Drochon 2022, Miller 2020).

Mer specifikt drivs tron på konspiratoriska påståenden om valfusk av samverkande orsaker som har att göra med vilken informationsmiljö man befinner sig i och vilken syn på världen man har. Centralt är att även om vi inte ser så stora förändringar under valrörelsen, finns det möjligen spiraler av konspiratorisk tro som växer sig starkare beroende på vilka medier man tar del av och, inte minst, om man är benägen att tro på konspirationsteorier över lag.

Viktigt är samtidigt att notera att det finns skäl att tro att de samband vi ser i analysen är svagare än vad de hade varit om valresultatet blivit ett annat och om ledande politiker aktivt hade spridit teorier om valfusk efter valdagen (Lyons

& Workman 2022). Som tidigare nämnts byggdes det upp en beredskap för en historia om det ”stulna valet” även i Sverige (Funck & Lindkvist 2022). När högerblocket vann behövdes inte denna berättelse. Trots detta, i linje med våra hypoteser, visar resultaten att tro på konspiratoriska påståenden om valfusk förstärktes bland dem som använde sig av högeralternativa medier. Detta är anmärkningsvärt i ljuset av tidigare forskning, som visar att tro på konspiratoriska påståenden om valfusk tenderar att minska bland de som sympatiserar med vinnarsidan (Edelson et al. 2017; se även Lundmark & Weissenbilder i detta specialnummer) och understryker vilken kraft dessa perceptioner kan ha. De som tog del av vänsteralternativa medier verkar inte ha påverkats till att i högre grad tro på valfusk, trots att vänstersidan förlorade valet. I den mån tro på valfusk förekommer i Sverige, grundas den främst i att ha en stark konspiratorisk mentalitet, sympatisera i första hand med Sverigedemokraterna och att använda högeralternativa medier. Detta tyder på att det finns en mottaglighet för att tro på konspiratoriska påståenden om svenska val om sådana skulle få större spridning och nyttjas för att nå politiska syften.

Det finns dock vissa begränsningar i studien som bör uppmärksammas. En sådan innefattar vår beroende variabel. Trots att frågan som användes implicerar ett organiserat fusk frågar den inte explicit ifall det förekom någon konspiration i samband med valet. Skälet är att så kallad social önskvärldhets-bias riskerar leda till att människor, trots att de instämmer i påståenden om att det förekommer konspirationer, inte svarar ärligt eftersom termerna konspirationsteori och konspirationsteoretiker är negativt laddade (Smallpage et al. 2022). Trots det bör framtida forskning mäta tro på systematiskt fusk genom att inkludera mer explicita påståenden om att oegentligheterna är systematiska, organiserade och planerade.

Därtill undersöker vi inte en viktig del av mediemiljön där konspirationsteorier frodas: sociala medier. Sociala medier är en central kanal för att sprida konspirationer och interagerar med både traditionella och alternativa medier i en väv av kommunikation som formar åsikter och verklighetsuppfattningar. Framtida studier bör klargöra hur olika nyhetsrepertoarer, i vilka sociala medier kombineras med andra mediekanaler, påverkar tron på konspirationer om valfusk.

Det bör också nämnas att det finns alternativa sätt att operationalisera ideologi på. Exempelvis skulle framtida studier kunna använda sig av ett mer mångfacetterat mått som fångar in den sociala dimensionen (exempelvis attityder i invandringsfrågan) såväl som den ekonomiska dimensionen (exempelvis attityder till ekonomisk omfördelning). Detta skulle vara fördelaktigt eftersom människors ideologi avgörs av deras sociala preferenser såväl som deras ekonomiska preferenser (Feldman 2013). Som tidigare nämnts tenderar dock dimensionerna att vara sammanlänkade (Jost et al. 2003; Feldman 2013), vilket försvarar valet att använda den endimensionella vänster-högerskalan.

Till sist bör det noteras att vi rimligen underskattar andelen som tror på konspiratoriska påståenden om svenska val. Detta eftersom urvalet innehåller en större andel personer med hög utbildning och hög inkomst, vilka tenderar att vara mindre mottagliga för konspirationsteorier (se exempelvis Walter & Drochon 2022; Strömbäck et al. 2022). Problemet med tro på konspiratoriska påståenden om den svenska valprocessen är därför troligen större än vad våra resultat visar.

Referenser

- Achen, Christopher H., 2001. "Why lagged dependent variables can suppress the explanatory power of other independent variables", *Ann Arbor* 1001, s. 48106-1248.
- Albertson, Bethany & Guiler, Kimberly, 2020. "Conspiracy theories, election rigging, and support for democratic norms", *Research & Politics* 7(3), 2053168020959859.
- Andrefß, Hans-Jürgen, Golsch, Katrin & Schmidt, Alexander W., 2013. *Applied panel data analysis for economic and social surveys*. Springer Science & Business Media.
- Arendt, Florian & Matthes, Jörg, 2014. "Cognitive Effects of Political Mass Media", s. 547-568 i Reinemann, Carsten (red.), *Political Communication*. Berlin: De Gruyter.
- Alvarez, R. Michael, Cao, Jian & Li, Yimeng, 2021. "Voting experiences, perceptions of fraud, and voter confidence", *Social Science Quarterly* 102(4), s. 1225-1238.
- Benkler, Yochai, Robert, Faris & Hal, Roberts, 2018. *Network propaganda: Manipulation, disinformation, and radicalization in American politics*. Oxford University Press.
- Benkler, Yochai m.fl., 2020. "Mail-in voter fraud: Anatomy of a disinformation campaign", *Berkman Center Research Publication* 2020-6.
- Berinski, Nicolas m.fl., 2023. "The effects of unsubstantiated claims of voter fraud on confidence in elections", *Journal of Experimental Political Science* 10, s. 34-49.
- Brotherton, Robert, French, Christopher C. & Pickering, Alan D., 2013. "Measuring belief in conspiracy theories: The generic conspiracist beliefs scale", *Frontiers in Psychology* 279, s. 1-15.
- Bruder, Martin m.fl., 2013. "Measuring individual differences in generic beliefs in conspiracy theories across cultures: Conspiracy Mentality Questionnaire", *Frontiers in Psychology* 4 (225), s. 1-15.
- Cassese, Erin C., Farhart, Christina E. & Miller, Joanne M., 2020. "Gender differences in COVID-19 conspiracy theory beliefs", *Politics & Gender* 16(4), s. 1009-1018.
- Coffé, Hilde, 2017. "Citizens' media use and the accuracy of their perceptions of electoral integrity", *International Political Science Review* 38(3), s. 281-297.
- Collischon, Matthias & Eberl, Andreas, 2020. "Let's talk about fixed effects: Let's talk about all the good things and the bad things", *KZfSS Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie* 72(2), s. 289-299.
- Cybersecurity and Infrastructure Security Agency, 2020. "Joint Statement from Elections Infrastructure Government Coordinating Council & the Election Infrastructure Sector Coordinating Executive Committees", 12 November.
- Douglas, Karen M. m.fl., 2019. "Understanding conspiracy theories", *Political Psychology* 40, s. 3-35.

- Enders, Adam M. m.fl., 2021. "The 2020 presidential election and beliefs about fraud: Continuity or change?", *Electoral Studies* 72, 102366.
- Edelson, Jack m.fl., 2017. "The effect of conspiratorial thinking and motivated reasoning on belief in election fraud", *Political Research Quarterly* 70(4), s. 933-946.
- Feldman, Stanley, 2013. "Political Ideology", s. 591-626 i Leonie, Huddy, Sears, David O. & Levy, Jack S. (red.), *The Oxford Handbook of Political Psychology*, andra upplagan, Oxford University Press.
- Kaati, Lisa & Amendra, Shrestha, 2023. "Digitala diskussioner och de svenska valen 2022" Totalförsvarets forskningsinstitut. Tillgänglig på <https://www.foi.se/ovrigt/sokresultat.html?query=Digitala%20diskussioner%20om%20genomf%C3%B6randet%20av%20riksdagsvalet%202018%20&submitButton=S%C3%B6k>.
- Finkel, Steven E., 2008. "Linear panel analysis", s. 475-504 i Menard, Scott (red.), *Handbook of longitudinal research: Design, measurement, and analysis*. Research. Elsevier Press.
- Finkel, Steven E., 1995. *Causal Analysis with Panel Data*. Sage, Thousand Oaks.
- Funck, Marcus. A. & Lindkvist, Hugo, 2022. "SD-topp får kritisk efter påståenden om valsabotage: 'Problemiskt'", *Dagens Nyheter*, 6 september. Tillgänglig på <https://www.dn.se/sverige/sd-topp-far-kritik-efter-pastaenden-om-valsabotage-problemiskt/>.
- Glüer, Kathrin & Wikforss, Åsa, 2022. "What is knowledge resistance?", s. 29-48 i Strömbäck, Jesper, Wikforss, Åsa, Glüer, Kathrin, Lindholm, Torun & Oscarsson, Henrik (red.), *Knowledge resistance in high-choice information environments*. London: Routledge.
- Greenberg, Jon, 2022. "Most Republicans still falsely believe Trump's stolen election claims. Here are some reasons why", *PolitiFact*, 14 juni. Tillgänglig på <https://www.politifact.com/article/2022/jun/14/most-republicans-falsely-believe-trumps-stolen-ele/>.
- Grzesiak-Feldman, Monika & Irzycka, Monika, 2009. "Right-wing authoritarianism and conspiracy thinking in a Polish sample", *Psychological Reports* 105(2), s. 389-393.
- Hollander, Barry A., 2018. "Partisanship, individual differences, and news media exposure as predictors of conspiracy beliefs", *Journalism & Mass Communication Quarterly* 95(3), s. 691-713.
- Holt, Kristoffer, 2016. "'Alternativmedier'?: En intervjustudie om mediekritik och mediemisstro", s. 113-149 i Truedson, Lars (red.), *Migrationen i medierna – men det får en väl inte prata om?* Institutet för mediestudier.
- Holt, Kristoffer, 2022. *Right-wing alternative media*. Routledge.
- Imhoff, Roland m.fl., 2022. "Conspiracy mentality and political orientation across 26 countries", *Nature Human Behaviour* 6(3), s. 392-403.
- Jamieson, Kathleen Hall & Dolores, Albarracín, 2020. "The relation between media consumption and misinformation at the outset of the SARS-CoV-2 pandemic in the US", *The Harvard Kennedy School Misinformation Review* 1(2), s. 1-22.
- Johansson, Bengt, Strömbäck, Jesper, Johansson, Sofia & Cassel, Felix, 2022. *Sårbarhet för informationspåverkan*. JMG, Göteborgs universitet.
- Jost, John T. m.fl., 2003. "Political conservatism as motivated social cognition.", *Psychological Bulletin* 129(3), s. 339-375.

- Klofstad, Casey A. m.fl., 2019. "What drives people to believe in Zika conspiracy theories", *Palgrave Communications* 5(1), s. 1-8.
- Krouwel, Andre m.fl., 2017. "Does extreme political ideology predict conspiracy beliefs, economic evaluations and political trust? Evidence from Sweden", *Journal of Social and Political Psychology* 5(2), s. 435-462.
- Lundmark, Sebastian, Oscarsson, Henrik & Weissenbilder, Marcus, 2020. "Confidence in an election authority and satisfaction with democracy: Evidence from a quasi-natural experiment of a failed election in Sweden", *Electoral Studies* 67, s. 1-10.
- Lyons, Benjamin A. & Workman, Kaitlyn S., 2022. "Research note: Explicit voter fraud conspiracy cues increase belief among co-partisans but have broader spillover effects on confidence in elections", *Harvard Kennedy School Misinformation Review* 3(3), s. 1-10.
- Maurer, Marcus, 2014. "Attitudinal effects in political communication", s. 591-608 i Reinemann, Carsten (red.), *Political Communication*. De Gruyter.
- McCombs, Maxwell & Valenzuela, Sebastian. 2020. *Setting the agenda: Mass media and public opinion*, tredje upplagan. Polity Press.
- McDowell-Naylor, Declan, Cushion, Stephen & Thomas, Richard, 2021. "A typology of alternative online political media in the United Kingdom: A longitudinal content analysis (2015-2018)", *Journalism* 24(1), s. 41-61.
- Meirick, Patrick C., 2013. "Motivated misperception? Party, education, partisan news, and belief in 'death panels'", *Journalism & Mass Communication Quarterly* 90(1), s. 39-57.
- Miller, Joanne M., 2020. "Psychological, political, and situational factors combine to boost COVID-19 conspiracy theory beliefs", *Canadian Journal of Political Science/Revue canadienne de science politique* 53(2), s. 327-334.
- Miller, Joanne M., Saunders, Kyle L. & Farhart, Christina E., 2016. "Conspiracy endorsement as motivated reasoning: The moderating roles of political knowledge and trust", *American Journal of Political Science* 60(4), s. 824-844.
- Motta, Matt, Stecula, Dominik & Farhart, Christina E., 2020. "How right-leaning media coverage of COVID-19 facilitated the spread of misinformation in the early stages of the pandemic in the US", *Canadian Journal of Political Science/Revue canadienne de science politique* 53(2), s. 335-342.
- Nordevik, Alice, 2022. "Falska rykten om valfusk allt vanligare", *Svenska Dagbladet*, 29 augusti. Tillgänglig på <https://www.svd.se/a/Rr37wJ/falska-rykten-om-valfusk-allt-vanligare>.
- Norris, Pippa, 2019. "Do perceptions of electoral malpractice undermine democratic satisfaction? The US in comparative perspective", *International Political Science Review* 40(1), s. 5-22.
- Romer, Daniel & Jamieson, Kathleen H., 2021. "Conspiratorial thinking, selective exposure to conservative media, and response to COVID-19 in the US", *Social Science & Medicine* 291, 114480.
- Sandberg, Linn A.C & Ihlebæk, Karoline A., 2019. "Start Sharing the News: Exploring the Link Between Right-wing Alternative Media and Social Media During the Swedish 2018 Election", *Statsvetenskaplig tidskrift* 121(3).
- Schemer, Christian m.fl., 2022. "Political information use and its relationship to beliefs in conspiracy theories among the German public", *Journalism & Mass Communication Quarterly* 99(4), s. 908-929.

- Shehata, Adam & Strömbäck, Jesper, 2014. "Mediation of political realities: Media as crucial sources of information", s. 93-113 i Esser, Frank & Strömbäck, Jesper (red.), *Mediatization of politics: Understanding the transformation of Western democracies*. London: Palgrave Macmillan UK.
- Shehata, Adam & Strömbäck, Jesper, 2022. "Media Use and Societal Perceptions: The Dual Role of Media Trust", *Media and Communication* 10(3), s. 146-157.
- Smallpage, Steven M. m.fl., 2023. "The impact of social desirability bias on conspiracy belief measurement across cultures", *Political Science Research and Methods* 11(3), s. 555-569.
- Strömbäck, Jesper, 2022. "Konspiratorisk läggning hos svenska folket", s. 73-86 i Andersson, Ulrika, Oscarsson, Henrik, Rönnerstrand, Björn & Theorin, Nora (red.), *Du sköra nya värld*. SOM-institutet.
- Strömbäck, Jesper, 2023. "Tendensen att misstro officiella sanningar: konspiratorisk mentalitet hos svenska folket", s. 389-405 i Andersson, Ulrika, Öhberg, Patrik, Carlander, Anders, Martinsson, Johan & Theorin, Nora (red.), *Ovisshetens tid*. SOM-institutet.
- Strömbäck, Jesper m.fl., 2022. "From low-choice to high-choice media environments: Implications for knowledge resistance", s. 49-68 i Strömbäck, Jesper, Wikforss, Åsa, Glüer, Kahtrin, Lindholm, Torun & Oscarsson, Henrik (red.), *Knowledge resistance in high-choice information environments*. London: Routledge.
- Strömbäck, Jesper m.fl., 2023. "Conspiracy thinking and the role of media use: Exploring the antecedents of conspiratorial predispositions", *European Journal of Communication*, 38(3), s. 255-271.
- Sutton, Robbie M. & Douglas, Karen M., 2014. "Examining the monological nature of conspiracy theories", s. 254-272 i van Prooijen, Jan-Willem & van Lange, Paul. A.M. (red.), *Power, politics, and paranoia: Why people are suspicious of their leaders*. Cambridge University Press.
- Sutton, Robbie M. & Douglas, Karen M., 2020. "Conspiracy theories and the conspiracy mindset: Implications for political ideology", *Current Opinion in Behavioral Sciences* 34, s. 118-122.
- Swami, Viren m.fl., 2011 "Conspiracist ideation in Britain and Austria: Evidence of a monological belief system and associations between individual psychological differences and real-world and fictitious conspiracy theories", *British Journal of Psychology* 102(3), s. 443-463.
- Theocharis, Yannis m.fl., 2021. "Does the platform matter? Social media and COVID-19 conspiracy theory beliefs in 17 countries", *New media & society*, tidig digital utgåva.
- Thorson, Kjerstin & Wells, Chris, 2016. "Curated flows: A framework for mapping media exposure in the digital age", *Communication Theory* 26(3), s. 309-329.
- Vos, Timothy & Heinderyckx, François (red.), 2015. *Gatekeeping in transition*. Routledge.
- Uscinski, Joseph E. & Parent, Joseph M., 2014. *American conspiracy theories*. Oxford University Press.
- Uscinski, Joseph E., Klofstad, Casey & Atkinson, Matthew D., 2016. "What drives conspiratorial beliefs? The role of informational cues and predispositions", *Political Research Quarterly* 69(1), s. 57-71.
- Uscinski, Joseph E., 2019. "What is a conspiracy theory?", s. 47-52 i Joseph E. Uscinski (red.), *Conspiracy Theories and the People who Believe Them*. Oxford University Press.

- Valmyndigheten, 2019. *Erfarenheter från valen 2018*. Stockholm: Valmyndigheten. (www.val.se).
- Van der Linden, Sander m.fl., 2021. "The paranoid style in American politics revisited: An ideological asymmetry in conspiratorial thinking", *Political Psychology* 42(1), s. 23-51.
- Van Prooijen, Jan-Willem, Krouwel, André P.M. & Pollet, Thomas V., 2015. "Political extremism predicts belief in conspiracy theories", *Social psychological and personality science* 6(5), s. 570-578.
- Wagnsson, Charlotte, 2022. "The paperboys of Russian messaging: RT/Sputnik audiences as vehicles for malign information influence", *Information, communication & society*, tidig digital utgåva.
- Walter, Annemarie S. & Drochon, Hugo, 2022. "Conspiracy thinking in Europe and America: A comparative study", *Political Studies* 70(2), s. 483-501.
- Wang, Haiyan & van Prooijen, Jan-Willem, 2022. "Stolen elections: How conspiracy beliefs during the 2020 American presidential elections changed over time", *Applied Cognitive Psychology* 37(2), s. 277-289.
- Wilson, David C. & Brewer, Paul R., 2013. "The foundations of public opinion on voter ID laws: Political predispositions, racial resentment, and information effects", *Public Opinion Quarterly* 77(4), s. 962-984.
- Wellman, Elizabeth, Iams, Hyde, Susan D. & Hall, Thad E., 2018. "Does fraud trump partisanship? The impact of contentious elections on voter confidence", *Journal of Elections, Public Opinion and Parties* 28(3), s. 330-348.
- Zaller, John. R., 1992. *The nature and origins of mass opinion*. Cambridge University Press.

Appendix

Tabell A1. Effekter av olika faktorer på tro på konspiratoriska påståenden om valfusk – panelvåg 1 till 2 (OLS)

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4
Tro på konspiratoriska påståenden om valfusk i våg 1	0,62 [‡] (0,02)	0,61 [‡] (0,02)	0,61 [‡] (0,02)	0,54 [‡] (0,02)
Kön (referensgrupp: man)				
Kvinna	0,01 (0,01)	0,01 (0,01)	0,01 (0,01)	0,00 (0,01)
Ålder (referensgrupp: under 30)				
30–39 år	-0,03 (0,02)	-0,04 (0,02)	-0,03 (0,02)	-0,03 (0,02)
40–49 år	-0,03 (0,02)	-0,03 (0,02)	-0,03 (0,02)	-0,03 (0,02)
50–59 år	-0,03 (0,02)	-0,03 (0,02)	-0,03 (0,02)	-0,03 (0,02)
60–69 år	-0,04* (0,02)	-0,04* (0,02)	-0,03 (0,02)	-0,04* (0,02)
70 år eller äldre	-0,04* (0,2)	-0,04* (0,02)	-0,03 (0,02)	-0,04* (0,02)
Utbildning (referensgrupp: grundskola)				
Gymnasium	0,03 (0,02)	0,03 (0,02)	0,03 (0,02)	0,04 (0,02)
Eftergymnasial	0,01 (0,02)	0,01 (0,02)	0,01 (0,02)	0,02 (0,02)
Partisympati (referensgrupp: Socialdemokraterna)				
Vänsterpartiet	0,00 (0,01)	0,02 (0,02)	0,02 (0,02)	0,02 (0,02)
Miljöpartiet	-0,00 (0,02)	0,00 (0,02)	-0,00 (0,02)	0,01 (0,02)
Centerpartiet	-0,01 (0,02)	-0,04* (0,02)	-0,04* (0,02)	-0,03 (0,02)
Liberalerna	0,03 (0,02)	-0,01 (0,02)	-0,01 (0,02)	-0,01 (0,02)
Moderaterna	0,04 [†] (0,01)	-0,01 (0,02)	-0,01 (0,02)	-0,02 (0,02)
Kristdemokraterna	0,12 [‡] (0,02)	0,08 [‡] (0,02)	0,08 [‡] (0,02)	0,06 [†] (0,02)
Sverigedemokraterna	0,12 [‡] (0,02)	0,08 [‡] (0,02)	0,07 [‡] (0,02)	0,07 [‡] (0,02)
Ideologi		0,02 [‡]	0,02 [‡] (0,01)	0,02 [‡] (0,01)
Medieanvändning				
Rapport och/eller Aktuell i SVT			-0,00* (0,00)	-0,00* (0,00)
Högeralternativa medier			0,000 (0,00)	0,00 (0,00)
Vänsteralternativa medier			0,00 (0,00)	-0,00 (0,00)
Konspiratorisk mentalitet				0,14 [‡] (0,02)
Förklarad varians	0,55	0,55	0,55	0,55
Antal svar	1 424	1 424	1 424	1 424

Kommentar: *p < .05. †p < .01. ‡p < .001. Standardfel inom parenteser. Tabellen visar effekterna av de oberoende variablerna från våg 1 på tro på konspiratoriska påståenden om valfusk i våg 2 inkluderat en eftersläpande (lagged) variabel för att kontrollera för värden på beroende variabeln i föregående våg. Den beroende variabeln mäts på en skala från 0–1 där ett högre värde indikerar en starkare perception om att valfusk är vanligt förekommande. För att analysera förändringar i tro inkluderades det eftersläpande värdet på den beroende variabeln som en kontrollvariabel. Användning av SVT, höger- och vänsteralternativa medier mäts båda på en skala från 1–8 där ett högre värde indikerar större användning. Konspiratoriskt tankesätt mäts på en skala från 0–1 där ett högre värde indikerar högre grad av konspiratoriskt tankesätt. Ideologi mäts på en skala från 1 till 5 (1 = klart till vänster, 5 = klart till höger). Övriga oberoende variabler är dikotoma.

Tabell A2. Effekter av olika förklaringsfaktorer på tro på tro på konspiratoriska påståenden om valfusk – panelvåg 2 till 3 (OLS utan laggad beroende variabel)

Kön	
<i>(referensgrupp: man)</i>	
Kvinna	0,03 [†] (0,01)
Ålder	
<i>(referensgrupp: under 30)</i>	
30–39 år	-0,01 (0,02)
40–49 år	-0,04 (0,02)
50–59 år	-0,06 [†] (0,02)
60–69 år	-0,07 [†] (0,02)
70 år eller äldre	-0,10* (0,02)
Utbildning	
<i>(referensgrupp: grundskola)</i>	
Gymnasium	0,01 (0,03)
Eftergymnasial	-0,03 (0,03)
Partisympati	
<i>(referensgrupp: Socialdemokraterna)</i>	
Vänsterpartiet	0,00 (0,02)
Miljöpartiet	-0,03 (0,02)
Centerpartiet	-0,00 (0,02)
Liberalerna	-0,01 (0,02)
Moderaterna	0,03 (0,02)
Kristdemokraterna	0,08 [‡] (0,02)
Sverigedemokraterna	0,11 [‡] (0,02)
Ideologi	
0,01 (0,01)	
Medieanvändning	
Rapport och/eller Aktuellt i SVT	-0,01* (0,00)
Högeralternativa medier	0,03 [‡] (0,00)
Vänsteralternativa medier	0,01 (0,01)
Konspiratorisk mentalitet	
0,35 [‡] (0,02)	
Förklarad varians	0,38
Antal svar	1 436

Kommentar: * $p < .05$. [†] $p < .01$. [‡] $p < .001$. Standardfel inom parenteser. Tabellen visar effekterna av de oberoende variablerna från våg 2 på tro på konspiratoriska påståenden om valfusk i våg 3 exkluderat det eftersläpande värdet på beroende variabeln. Den beroende variabeln mäts på en skala från 0–1 där ett högre värde indikerar en starkare perception om att valfusk är vanligt förekommande. Användning av SVT, höger- och vänsteralternativa medier mäts båda på en skala från 1–8 där ett högre värde indikerar större användning. Konspiratoriskt tankesätt mäts på en skala från 0–1 där ett högre värde indikerar högre grad av konspiratoriskt tankesätt. Ideologi mäts på en skala från 1 till 5 (1 = klart till vänster, 5 = klart till höger). Övriga oberoende variabler är dikotoma.